SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Länsstyrelsen i Skåne län

Beslut

Datum 2023-06-26

Dnr RAÄ-2022-3123

Er 408-22267-2022

Avdelning Kulturmiljö

Enhet Förvaltningsärenden och bidrag

Omprövning av område av riksintresse för kulturmiljövården, Torsebro krutbruk (L18), Kristianstad kommun, Skåne län

Beslut

Riksantikvarieämbetet beslutar, med stöd av 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, om ändring av kulturmiljövårdens riksintresse Torsebro krutbruk (L18), i Kristianstad kommun, Skåne län.

Riksintresset har omprövats genom en revidering av riksintressebeskrivningen enligt följande:

Torsebro krutbruk (L18)

Motivering:
Kontinuerligt framvuxen bruksmiljö vid Helgeå anlagd under 1680-talet på kungligt initiativ i strategisk närhet till Kristianstad med syfte att förse stormaktstidens krigföring med ammunition. Sammanhållet brukssamhälle som speglar krutbrukets långvariga drift och sociala organisation. (*Bruksmiljö*)

Uttryck för riksintresset:
Krutbruket med lämningarna efter krutmöllor och kvarnrännor i anslutning till ån, bruksområdets produktionsbyggnader i sten och tegel, krutmagasinet i sten från 1692 och 1828, inkorporationsbyggnaden, vågboden och skyddsvallarna i tegel från 1800-talet. Infartsallén till bruksherrgården med genomtänkt planmönster. Huvudbyggnaden och flyglarna, den södra köksflygeln och de anslutande brygghusen från 1700-talet, huvudbyggnaden samt norra kontorsflygeln från början på 1800-talet. Arbetarbostäderna i skiftesverk och korsvirke från 1700-talet. Ekonomibyggnaderna med stall, loge, smedja och snickarverkstad från 1800-talet. Lämningarna efter bruksområdets inramande skyddsmur från 1800-talet. Landsvägen med anslutande gatehus, villor och mjölkvarn från 1800-talets andra hälft. Stenvalvsbron i fyra spann från 1830. Det öppna, småskaliga odlingslandskapet vid herrgården. De omgivande lövskogsområdena med värdefulla träd, så som spärrgreniga ekar och gamla bokar, som ofta står i anslutning till industribebyggelsen.

Riksantikvarieämbetet

Box 1114

621 22 Visby

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Bankgiro 5052-3620

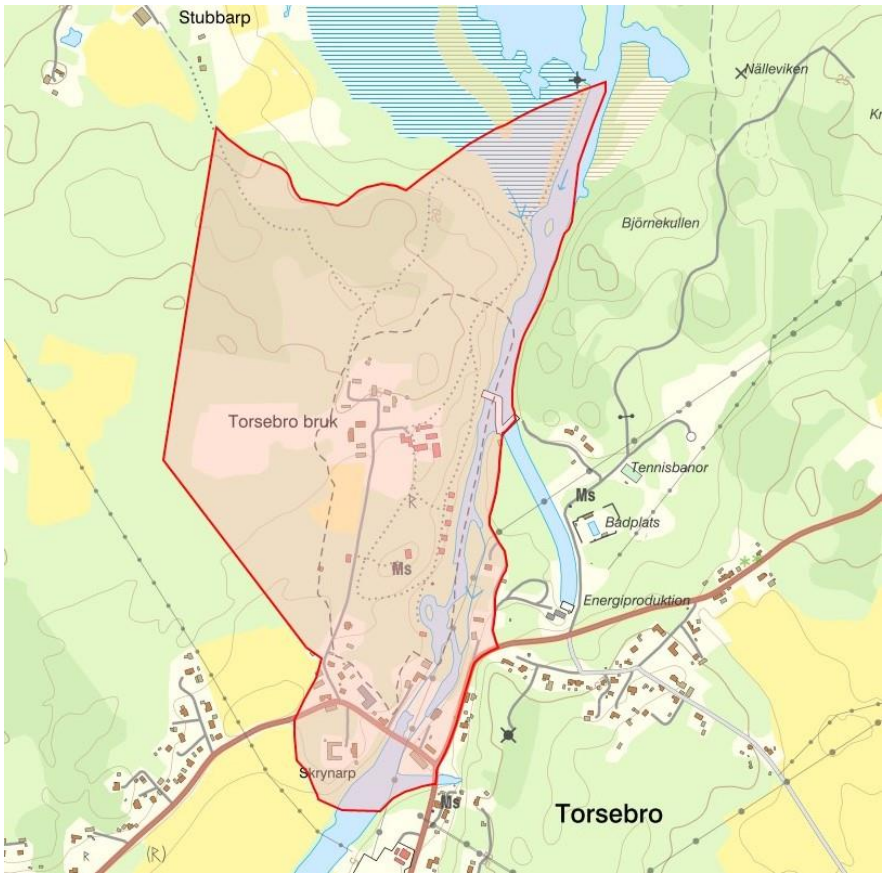

Befintlig geografisk avgränsning för Torsebro krutbruk (L18) förblir oförändrad. *Karta: Länsstyrelsen.*

Ärendet

Länsstyrelsen i Skåne arbetar sedan 2020 med en översyn av länets samtliga riksintresseområden för kulturmiljövården. Översynen är indelad i etapper och Torsebro krutbruk ingår i etapp 1, Skogsbygd. Inom översynen har länsstyrelsen under våren 2022 genomfört en kommundialog. Dialogen inleddes med ett digitalt informationsmöte som hölls gemensamt för samtliga kommuner inom etapp Skogsbygd. Det gavs också möjlighet att boka enskilda möten med Länsstyrelsen samt att skriftligen komma med synpunkter.

Kristianstad kommun har i sitt yttrande bl.a. anfört att de ser de föreslagna ändringarna som relevanta och avgränsade och att ändringarna möjliggör att bättre tillgodose riksintresset..

Det förslag till omprövning som Riksantikvarieämbetet har tagit emot är riksintresset Torsebro krutbruk (L18). Riksantikvarieämbetet konstaterar att

utredningen som länsstyrelsen har bifogat i ärendet är tillräcklig för att kunna bedöma områdets faktiska förhållanden och status. Riksantikvarieämbetet har kommit med synpunkter på föreslagen revidering. Därefter har samråd hållits med länsstyrelsen som godkänt förslaget.

Skäl för beslutet

Länsstyrelsen har bedömt att Torsebro krutbruk uppfyller Riksantikvarieämbetets kriterier för kulturmiljövårdens riksintresseanspråk men att det finns behov av att utveckla riksintressebeskrivningen så att den kan utgöra ett bättre planeringsverktyg. Riksantikvarieämbetet instämmer med länsstyrelsens bedömning.

Revideringen genomförs i enlighet med Riksantikvarieämbetets kriterier[1] som betonar nödvändigheten av en helhetsmiljö med kulturhistoriska samband mellan uttrycken i landskapet och den berättelse som riksintresset ska förmedla. Den geografiska avgränsningen ska i sin tur avspegla riksintressets innehåll.

Ärendets fortsatta handläggning

Riksantikvarieämbetet kommer att vidta de åtgärder i ärendet som behövs för att genomföra beslutet, bl.a. att ändra i förteckningen av riksintressen på webbplatsen.

Andra myndigheters åtgärder

Beslutet överlämnas till länsstyrelsen och Boverket för vidare åtgärder. En åtgärd är att områdenas geografiska avgränsningar ändras i länsstyrelsens Webb-GIS.

Riksantikvarieämbetet förutsätter vidare att kommunen beaktar förändringarna i aktuella planer och program.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av handläggaren Tina Mathiesen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till:
Boverket
Kristianstad kommun

[1] A: Riksintressant berättelse. B: Helhetsmiljö. C:Fysiska uttryck. D:Regional och lokala förhållanden. E: Internationella åtaganden.